

Список використаної літератури:

1. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 13.03.2019 р. (справа №814/218/14) URL: <http://www.reestr.court.gov.ua/Review/80482772>
2. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 18.12.2018 р. (справа №910/2968/18) URL: <http://www.reestr.court.gov.ua/Review/78807931>
3. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 29.05.2018 р. (справа №910/14716/17) URL: <http://www.reestr.court.gov.ua/Review/74538885>
4. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 17.05.2018 р. (справа №916/36/16) URL: <http://www.reestr.court.gov.ua/Review/74411298>
5. Ухвала Верховного Суду у складі судді-доповідача Касаційного адміністративного суду КАС ВС від 08.04.2019 р. (справа №9901/167/19) URL: <http://www.reestr.court.gov.ua/Review/81020317>
6. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 14.03.2019 р. (справа №9901/34/19) URL: <http://www.reestr.court.gov.ua/Review/81013341>

Горбань Н.С.

доцент кафедри нотаріального, виконавчого процесу та адвокатури, прокуратури, судоустрою Інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кандидат юридичних наук

ГАРАНТІЇ ДОТРИМАННЯ АДВОКАТСЬКОЇ ТАЄМНИЦІ

3 березня 2020 року ми живемо за новими правилами, спрямованими на запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19. Пандемія кардинально вплинула не тільки на повсякденне життя людей і також на всі сфери суспільних відносин, що потребує зміни правил їх регулювання. З метою попередження розповсюдження вірусу дистанційна форма комунікації людей із необхідної перетворилася на звичну та доступну для більшості. Не стала винятком і адвокатська діяльність. Адвокати почали спілкуватися із клієнтами за допомогою віддаленого конференц-зв'язку, онлайн-зустрічей, чатів і мобільного зв'язку. Також активно змінюється процес комунікації адвокатів із судами. Започатковується дистанційна форма ознайомлення з матеріалами судової справи. Адвокати допускаються до участі в судових засіданнях в режимі відеоконференцій за межами приміщення суду з використанням власних технічних засобів, тобто власного комп'ютера чи комунікаційного гаджету, який має відповідати встановленим технічним

вимогам. Розвиток та використання сучасних цифрових технологій вносить кардинальні зміни в діяльність адвокатів, покладаючи на них обов'язок бути не тільки їх кваліфікованими користувачами, а й володіти навичками «цифрової гігієни».

Одним із найважливіших принципів професійної юридичної етики є конфіденційний характер будь-яких відносин та консультацій між адвокатами та їх клієнтами в рамках їхніх професійних відносин. Конфіденційність є основою довірчих відносин адвоката і клієнта. Тому, саме на адвокатів в існуючих умовах покладаються додаткові зобов'язання забезпечити дотримання адвокатської таємниці із урахуванням особливостей форм, способів, засобів комунікації із клієнтами, фізичними особами, правоохоронними органами, судами.

Конфіденційність за своєю сутністю забезпечує таємницю, дозволяє сформувати та підтримувати в суспільстві традиційно стабільний образ справжнього професіонала, здатного не тільки ефективно і максимально сприятливо для клієнта вирішити його проблеми юридичного характеру, але і забезпечує заради збереження власного (і всієї професії) іміджу будь-яку інформацію, передану клієнтом або отриману іншим шляхом у конкретній справі [1]. Закріплюючи на законодавчому рівні інститут адвокатської таємниці, держава задекларувала, що без відповідного його функціонування неможливо забезпечити ефективність реалізації принципу конфіденційності під час надання адвокатом правової допомоги, здійснення захисту та представництва.

В Правилах адвокатської етики зазначено, що адвокатською таємницею є:

- факт звернення особи за правовою допомогою;
- будь-яка інформація, що стала відома адвокату, адвокатському бюро, адвокатському об'єднанню, помічнику адвоката, стажисту або іншій особі, яка перебуває у трудових відносинах з адвокатом (адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням), у зв'язку з наданням професійної правничої (правової) допомоги або зверненням особи за правовою допомогою;
- зміст будь-якого спілкування, листування та інших комунікацій (в тому числі з використанням засобів зв'язку) адвоката, помічника адвоката, стажиста з клієнтом або особою, яка звернулася за наданням професійної правничої (правової) допомоги;
- зміст порад, консультацій, роз'яснень, документів, відомостей, матеріалів, речей, інформації, підготовлених, зібраних, одержаних адвокатом, помічником адвоката, стажистом або наданих ним клієнту в рамках професійної правничої (правової) допомоги чи інших видів адвокатської діяльності [2].

Переважає більшість гарантій адвокатської діяльності, що визначені у статті 23 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»,

пов'язана із забезпеченням адвокатської таємниці. Можна виділити спеціальні норми щодо гарантій конфіденційності відносин адвоката із клієнтом та дотримання адвокатської таємниці, які містяться в пунктах 2, 4, 8 частини 1 статті 23 Закону.

Всупереч тому, що чинна редакція норм Закону щодо визначення адвокатської таємниці та гарантій дотримання адвокатської таємниці відповідає міжнародним та загальноєвропейським стандартам, постійно мають місце втручання у конфіденційність консультацій між адвокатом і клієнтом у місцях ув'язнення, втручання у конфіденційні телефонні розмови, в тому числі перехоплення телефонного зв'язку адвокатів та проведення обшуків в офісах адвокатів [3]. Як правило, для пошуку та вилучення (копіювання) інформації з електронних інформаційних систем або з їх частин чи мобільних терміналів систем зв'язку до обшуку обов'язково залучаються відповідні спеціалісти, з якими, за рівнем компетенції в зазначеній сфері, адвокати не можуть конкурувати та протистояти порушенню їхніх прав та гарантій дотримання адвокатської таємниці.

Сьогодні важко знайти людину, яка не користується новітніми технологіями. Серед користувачів месенджерів (Telegram, Viber, WhatsApp, Signal) активно обговорюються питання забезпечення конфіденційності, безпеки спілкування та інформації, що зберігається в пам'яті пристрою. Фахівці і експерти не радять особливо довіряти месенджерам, права на які належать певним компаніям, які в свою чергу вирізняються агресивними механізмами отримання інформації про своїх користувачів.

Враховуючи вищезазначене вибір пристрою та месенджера, через який адвокат буде спілкуватися із клієнтом, отримувати чи передавати інформацію, фото, документи тощо має велике значення. Для отримання необхідної інформації зацікавлені сторони можуть застосовувати протизаконні способи її отримання. Тому, інформація отримана адвокатами при здійсненні адвокатської діяльності через месенджери, хоча вона є адвокатською таємницею, і охороняється законом, може бути розповсюджена чи отримана у протиправний спосіб зацікавленими у її отриманні особами. Наприклад, іноді слідчі (детективи НАБУ) намагаються «заякати» захисника, який здійснює відеозапис обшуку, що проводився в помешканні його клієнта, стверджуючи, що носій інформації (яким, як правило є смартфон) буде вилучено в адвоката та долучено до протоколу обшуку, оскільки він є додатком до протоколу слідчої (розшукової) дії та містить доказову інформацію [4].

Захист інформації, електронних даних і документів адвоката, його комп'ютерної техніки та пристроїв, засобів телекомунікації та зв'язку є одним із пріоритетних завдань як для кожного окремого адвоката, так і для органів адвокатського самоврядування в цілому. Такий захист має на меті недопущення заподіяння шкоди клієнтам, а також репутації та майну самого

адвоката. Захисники мають знати правила використання месенджерів під час правничої діяльності та пам'ятати про важливість «цифрової гігієни» [5]. Для цього при НААУ створено комітет з питань електронного судочинства та кібербезпеки, який надає підтримку та проводить відповідні заходи із підвищення кваліфікації для адвокатів щодо інформаційної компетентності.

В Правилах адвокатської етики зазначено: «Адвокат має створити належні умови зберігання документів та інформації, переданих йому клієнтом, адвокатських дос'є та інших матеріалів, що знаходяться в його розпорядженні і містять адвокатську таємницю» [6]. Аналіз даної норми, та відповідних норм закону дає можливість стверджувати, що вони потребують нової редакції, яка має враховувати також належні умови отримання адвокатом відомостей, інформації, документів через захищені від несанкціонованого зняття чи розголошення перевірені канали зв'язку та належні умови їх зберігання на електронних носіях чи пристроях.

Список використаної літератури:

1. Малига В.А., Станкевич В.Л. «Конфіденційність» та «професійна таємниця» як юридичні категорії: зміст та співвідношення. *Європейські перспективи*. 2012. №4.Ч.1. С. 24-32.

2. Правила адвокатської етики. Затверджені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 09 червня 2017 року. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2019-03-15-pravila-2019_5cb72d3191e0e.pdf.

3. Звіт Міжнародної комісії юристів (МКЮ) «Між молотом та кувалдою: напади на адвокатів в Україні» URL: <https://zib.com.ua/files/Ukraine-Between-the-rock-and-the-anvil-Publications-Reports-Mission-report-2020-UKR.pdf>

4. Електронні докази. Обшук. Частина 1. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/publications/%D0%9F%D0%94%D0%A4_%20Electronni%20Dokazy%20Obshuk%20Part1.pdf.

5. Петраш К. Потрібно навчитися жити так, щоб якість нашого життя не погіршувалася та не залежала від вірусів. URL: https://zib.com.ua/ua/145030-potribno_navchitisya_zhiti_tak_schob_yakist_nashogo_zhittya_.html.

6. Правила адвокатської етики. Затверджені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 09 червня 2017 року. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2019-03-15-pravila-2019_5cb72d3191e0e.pdf